

Ağaca oyulanan hayaller

Hiçbir eğitim almadan ve maddi kaygı gütmeden yüzlerce esere can veren, sıradan nesnelere estetik değerlerle yeniden üreten Yalçın Aydos ile tanışmaya hazır mısınız? 8 yaşından 84 yaşına kadar sanatın içinde yaşayan Aydos, evlerinin kapısını bize açtı.

İşıl Kaptan

Cumhuriyetin ilk yıllarında farkına varmadan bir yeteneğin doğuşuna da şahit olduk aslında. Fakat bu yeteneği o zamanlarda kendi de dâhil olmak üzere kimse bilmiyordu. Ta ki gün gelip evinin kapısını bizlere açana kadar. Ankara'nın küçük bir köyünde dünyaya gelen Yalçın Aydos, hiçbir eğitim almadan, tamamen içten gelen bir tutkuyla yaptığı eserlerinden oluşan bir sanat müzesine çevirmiş evini. Mütevazı, içten ve sıcak bir aile ortamıyla karşılaştığım ilk andan itibaren, uzun ve etkileyici bir sanat yolculuğuna çıkacağımı hissediyordum.

Konuşmaya hayat hikâyesini anlatarak başlıyor Yalçın Aydos. Aydos ailesinin mimarları olan Mehmet Aydos ve Şadiye Aydos, 5 Kasım 1933 yılında 4 çocuklarından ilki olan Yalçın Aydos'u dünyaya getirmiş. Ankara'nın Kalecik Çandır köyünde babasının öğretmen olduğu küçük bir ilkokulda öğrenimini sürdürürken, yıllarca sönmeyecek olan sanat tutkusu da yavaş yavaş filizlenmeye başlamış içinde. Sanata olan sevdası babasının okulda küçük bir sınıfı tasarım atölyesine dönüştürmesiyle 8 yaşında başlamış. O zamanın aletleriyle birçok eseri oluşturdukları atölyede, bütün imkânsızlıklara rağmen topraktan, çamurdan dahi eserler yapan Aydos, babası sayesinde sanata olan ilk adımını da böylece atmış.

Hiçbir eğitim almadan binlerce esere hayat verdi

Aydos, ilkokul eğitimini Ankara'da tamamladıktan sonra ortaokulu memleketi olan Isparta'da ve daha sonra Çankırı'da okumuş. Lise eğitimini ise Kütahya'da yatılı olarak tamamlamış. Maddi imkânsızlıklar yüzünden bir sanat okulunda okuyamadığını belirten Aydos, "Üniversiteye geçeceğim sırada güzel sanatlar okulunda okumayı istedim, fakat güzel sanatlar o dönemde zengin çocukların gidebileceği bir yerdi. Aileme masraf olmak yerine elimin para tutacağı bir meslekte okumam gerekiyordu. O yüzden 1954 yılında liseden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni tercih ettim. Her ne kadar güzel sanatlar okuluna gidip eğitim göremesem de ken-

Sanat odası

dimi her zaman bir adım daha ileri taşımaya başladım" diye konuştu. Yeteneğini sanata olan bağımlılığına ve sanata olan bağımlılığını da doğa sevgisine bağlayan Aydos, "Yaradılış itibarıyla tabiatı, doğayı seviyorum. Eski eşyaları, sandalyeleri atmak yerine, değerlendirip yeni ürünler ortaya çıkarmak hoşuma gidiyor. Örneğin bir manzara resmi yaparken sanki orada yaşıyormuşum gibi tüm hayal gücümle tabloyu yapıyorum. Sanatım ile ruhum adeta ahenk içerisinde birbirine uyum sağlıyor. Herhangi bir eğitim görmesem de sanata olan tutkumu ancak bu şekilde açıklayabiliyorum" dedi.

Aile, iş, sanat hepsi bir arada

Eğitimi dolayısıyla sanata belli bir süre yoğunlaşamayan, fakat okuldaki boş derslerinde dahi resim çizmeyi ihmal etmeyen Aydos, Ziraat Fakültesi'ndeki eğitimini tamamladıktan sonra Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nda çalışmaya başlamış. Eşi Semra Aydos ile de o zaman yolları keşisen Aydos, 21 Aralık 1959 yılında Ankara'da dünya evine girmiş. Aydos çifti ilk çocukları olan Kaan'ı 1961 yılında kucaklarına almış. Evlilik ile birlikte daha özverili bir şekilde çalışarak sanat hayatına kendini adayan Aydos, önemli eserlerini ise 1967 yılında ikinci çocukları olan Tolga'nın doğumundan sonra yapmaya başlamış. Birbirine çok bağlı olan Aydos ailesi, Yalçın Aydos sayesinde evlerini adeta bir sanat müzesine çevirmiş. Evini, ahşap oymacılığında yağlı boya tablolarına, vitraydan heykel eserlerine kadar el emeği sanat eserleriyle dolduran Aydos, bir yandan çalışıp ailesine bakarken, bir

Artık derilerden yapılan çalışmalar

yandan da hayatın getirdiği yükleri sanata olan tutkusuyla hafifletmiş.

Birbirinden farklı alanlarda nasıl böyle bir üretim yapabildiğini sordüğümüzde Aydos, ilk olarak ahşap oymacılığına olan ilgisinin nasıl başladığını anlatıyor. Ahşap oymacılığına yine küçük yaşlarda eniştesinin ona kıl testereyi nasıl kullanması gerektiğini öğretmesiyle başladığını belirten Aydos, eğitim almadan sadece kendi kendine deneme yanılma yöntemiyle eserler vermeye başlamış. Aydos "Ürünlerin çoğunu ceviz ağacından yapıyorum. Ceviz kullanmamın sebebi, çok sıkı olmasından dolayı ağacı çatlatmıyor. Elektrikli bir makinem yok, oymaların hepsini kıl testere ile yapıyorum. Herhangi bir atölyem de olmadı hiçbir zaman. Bundan önceki evimde küçük bir balkonumuz vardı, orayı kapattırdık, bana bir çalışma alanı oluşturduk. İşten kalan çoğu zamanımı orada geçiriyordum. Hatta balkonun yetmediği zamanlarda, evin dışından 25 metrelik kablo

uzatıp aşağı bahçede matkapla yapılması gereken işleri yapıyordum. Yaptığım desenlerin çoğu da bana aittir" diye konuştu. Ahşap oymacılığında bir esere başlamadan önce ilk olarak projesini çizdiğini söyleyen Aydos, "Teker teker milimine kadar ölçülerini alıyorum. Daha sonra mukavadan maketini yapıyorum. En son olarak tahtaları küçük parçalar halinde içlerine desenlerini kıl testere ve matkap yardımıyla işliyorum. Örneğin kubbeli, oval bir çalışma yapacaksam hiçbir detayı atlamadan önce bir işçilikle özen gösteriyorum. Çünkü en ufak bir hatada en baştan yapmam gerekebilir. Fakat hiçbir şekilde bu sanat dalı beni yormuyor. Aksine yapmaktan zevk alıyorum. Yaratıcılığımı konuşturmak ve kendi istediğim şekle göre yön vermek benimde büyük bir mutluluk uyandırıyor" dedi.

İşi gereği çok fazla şehir gezdiğini ifade eden Aydos, "Seyahatimde gördüğüm tarihî dokulardan her zaman etkilendim. Ben etrafına

boş bakan birisi değilim. Örneğin bir mağazanın önünden geçerken vitrindeki elbiselerdeki ince nakış detayları benim ilgimi çekiyor. Açıkçası o desenlere bakarak bunu kendi eserlerime nasıl yansıttım diye düşünüyorum. Gün geliyor dışarıda gördüğüm küçük bir desen aklıma geliyor ve onu ürünüme farklı bir şekilde yansıtmayı seviyorum" şeklinde konuştu.

Bu evde her şey sanat için değerlendiriliyor

Aydos ailesi ile samimi sohbetimizi gerçekleştirdikten sonra, sıra evin odalarını gezmeye geliyor. Mücadeleyle geçen hayat hikâyesinin ortasında bulurken kendimi, Aydos'un yaptığı eserler, bana adeta bir sergiye gezmeye hissi veriyor. Yalçın Aydos'un ikinci çocuğu olan Tolga Aydos ve eşi Alev Aydos ile ev gezisine, ilk oda olan sanat odasından başlıyoruz. Bu sevimli oda Aydos'un, artık deri kumaş parçalarından yaptığı eserlerini, ahşap çalışmalarını ve yağlı boya tablolarını barındırıyor. Deri kaplamalarla yapılan şapka ve ayakkabı motifleri adeta birçok dönemin yansıması gibi. Annesinin giydiği siyah şapkadaki Nühket Duru'nun şapkasına, babasının köyde giydiği şapkadaki Fatih Sultan Mehmet'in kavuğuna kadar, orijinaline birebir benzeyen bir şekilde yeniden üretilen Aydos'un eserleri arasında tarihi bir gezintiye çıkıyor insan. Gezdiği çoğu yerin fotoğrafını çeken ve ardından beğendiği fotoğrafları yağlı boya çalışmaları ile süsleyen Aydos, aynı zamanda yaptığı resimlerin çerçevelerini de kendi tasarlıyor. Farklı bir kişiliğe ve hayal gücüne sahip olan Aydos, Hindistan cevizinden yaptığı motosikleti, helikopteri ve at arabasını büyük bir zevkle bana gösteriyor. Böylesi eserleri nasıl eğitim almadan yapabilir diye geçiriyordum içimden. Özellikle ahşap çalışmaları, el emeğinin en yoğun olduğu ürünler olarak beni ayrıca etkiliyor. Babil Kulesi'nin minyatürüne dahi rastlıyorum o evde. Peki ya neredeyse bir masa büyüklüğündeki bu ürünler nasıl oluyor da bu kadar kusursuz olabiliyor diye içimden geçiririken, o sırada Semra Aydos ceviz ağacından yapılan sandalyeye ilgili anısını paylaşıyor. Semra Aydos, "Ahşap işleri yüzünden neredeyse her gün evim

Yalçın Aydos ve eşi Semra Aydos
Eser Kareniz yöresine ait Serender evleri

Yapımı 2 yıl süren camii

İçi toz, toprak oluyordu. İlk başladığı zamanlarda etraf pisleniyor diye kızıyordum, ama eser ortaya çıktığı zaman Yalçın'la gurur duyuyordum. O kadar ince bir işçilikle çalışıyor ki en az günde 2-3 saatini eserlerine ayırıyordu. Tabii bu eserler oluşurken Yalçın'ın annesinden hatıra kalan ceviz ağacından sandalyeler de birer sanat eserine dönüştü. Son 1 tane sandalye kaldı. Anısı kalsın diye onu da vermiyorum. Yoksa o sandalye de kullanılmıyor. Neredeyse eskiden tüm konuk tahtalarından, sandalyelerden, iskemlelerden bir eser oluşturdu. Hiçbir şey atılmıyor bu evde. Adeta geri dönüşümü biz sanat ile yaptık" dedi.

8 yaşından 84 yaşına kadar sanatın içinde olan ve yaptığı ürünlerin hiçbirinden maddi bir gelir elde etmeyen Yalçın Aydos, bu zamana kadar yaptığı yüzlerce eseri sadece sanata olan bağlılığı ve sevgisi sayesinde yaptığını söylüyor. Evin en dikkat çeken eserleri ise ahşap oymacılığı ile yapılan devasa camii,

vitray çalışmaları ile süslenen Karadeniz yöresine ait Serender evleri ve Kayseri, Van gibi illerdeki eski tanınmış kişilerin mezarının bulunduğu türbe minyatürü. Kendi hayat hikâyesinden ilham alarak yaptığı yağlı boya tabloları ise sadece duvarları süslemiyor, bizlere birer hikâye de anlatıyor.

Böylesi bir yeteneğin bu zamana kadar sergi açmamasını ise kendisi şöyle açıklıyor, "Biraz önce yarım profesyonel bir sergiye gittim. Hakikaten eserler çok iyi, yani mürekkep yalamış sanatkarların elinden çıkmış eserler. Fakat ben sergi yapmam benimki onların sergisi kadar ilgi çekmez. Amatör kalabilir. Diğer bir sebep ise sergi keyif için açılmaz. Örneğin bazı sergileri gezdiğimde, ilk gün 3-5 kişi varsa 10 gün gittiğimde benden başka bir Allah'ın kulu göremiyordum. Zaten sergiye gelecekler belli: eşim, dostum. Onlar zaten görüyorlar benim eserlerimi, o yüzden de sergi açma gibi düşüncem yok."

Çoğu eserin ana malzemesi olan ceviz sandalyesi

Gelini Alev Aydos'a yılaşında hediye ettiği gazete kağıtlarından yapılan Noel dede

Oyma sanatı ile resim sanatının birleşimi

Beton binanın içinde gizlenmiş şaheserler

Sanat sizce nedir diye sorduğumuzda ise Aydos şu şekilde cevaplıyor: "Sanat çok geniş bir kavramdır çünkü doğa sanatın bir parçasıdır. Örneğin müzik bir sanattır, kuşun cıvıltısı sanattır. Ben portakalı soyarken kabuklarına dahi şekil veririm. Sanat benim her anıma yerleşmiş durumda. Zaten bir yer bakıyorsam, mutlaka, ileriki zamanda acaba sanat hayatımda nasıl değerlendiririm diye düşünüyorum. Yani etrafıma dolu bir şekilde bakırım. Bu konuda fotoğrafik hafızamı güçlü buluyorlar. Çünkü görsel olarak her şeyi çok net hatırlarım. Kendimi bu konuda milyoner adındaki Hintli bir çocuğun oynadığı filmdeki karaktere benzetiyorum. O da aynı şekilde gördüğü şekilleri hatırlayarak yarışmayı kazanıyordu. Ayrıca herkes sanatın bir parçasına dâhil olmalıdır diye düşünüyorum. Kabiliyeti hangi yönde ise mutlaka kendini o yönde geliştirmelidir. Çünkü sanat insana dinginlik ve ferahlık verir. Eski zamanlara bakacak olursak evlerin mimari dokularının hepsi birer sanattır. Fakat günümüzde artık geri binalar çevremizi sardı. Basitleşmeye doğru gidiyoruz bu yüzden de ben evimde sanatı yaşatmayı seviyorum."

Sergi açmaktansa gerçekleştirdiğimiz sohbetin daha değerli olduğunu söyleyen Yalçın Aydos ve ailesine bana geçmiştire geleceğe sanatın her anını hissettirdikleri için teşekkür ediyorum. Evlerinden çıktığımda ise kendimi arımdaki beton binaya bakarken buluyorum. O binada gizlenmiş bir sanat müzesi olduğunu bir tek biliyorum.

Yağlı boya çalışmaları

Türbe minyatürü

Ahşap ve vitray çalışmalarından oluşan dekoratif lamba